

PROFILE OF MSBS

भाग १ सामान्य अध्ययन (General Study)

खण्ड १ परिचय (Introduction)

१. अध्ययनको पृष्ठभूमि (Background of the Study)

शिक्षा हाम्रो जीवनको एउटा अभिन्न अंग हो । असल र सुसंस्कृत मानव जीवनको परिपूर्णता र सभ्य मानव समाजको निर्माणमा शिक्षाको अहम् भूमिका हुन्छ । शिक्षाविना कुनैपनि सभ्य मानव र सभ्य समाज बन्न सक्दैन । शिक्षाको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि केलाउँदै जाँदा जब मानवको सृष्टि भयो, तब देखि नै शिक्षाको क्रमिक विकास हुदैआएको देखिन्छ । परापूर्व काल देखि नै मानिसले आफूले जानेका ज्ञान, सीप, व्यवहारहरु आफ्ना सन्ततिहरुलाई हस्तान्तरण गर्दै आएको देखिन्छ । जुन शिक्षा सिकाइको पृष्ठभूमि भन्नुमा अतिशयोक्ति नहोला ।

तथापि शिक्षा हस्तान्तरित परम्परा श्रुति – स्मृति परम्परामा आधारित थियो । प्राचीनकालमा शिक्षा पाठशालाको रुपमा घर नै प्रमुख रहेको पाइन्छ । आफ्ना रीतिरिवाजको बारे छोरालाई बुवाले र छोरीलाई आमाको सिकाउने प्रचलन नै त्यसको ज्वलन्त उदाहरण हो । त्यसदेखि बाहेक आफ्नो धर्म, संस्कृति जोगाउन विभिन्न धार्मिक संस्थाहरु पनि सक्रिय रहेका दृष्टान्तहरु पाइन्छन् । समयको विकाससँगै धार्मिक शिक्षा र गुरुकुल शिक्षा विकास हुँदै आएको इतिहासमा पाइन्छ, जसले आफ्नो प्रचलित संस्कृतिलाई पुस्ता पुस्तामा हस्तान्तरण गर्दै आएको छ । यसरी आफ्नो रीतिरिवाज धर्म संस्कृतिलाई क्रमिक रुपमा सिकाउदै र सार्दै ल्याउने र सुरक्षित बनाउदै लानुलाई नै शिक्षा भनिन थाल्यो ।

कुनैपनि वस्तु यथास्थितिमा रहँदैन । सबै कुराहरु गतिशील ढंगले परिवर्तन भइ नै रहन्छन् । समयको गतिशीलतासँगै मानिसको रहनसहन, व्यावहार, जीवनपद्धति आदिमा समय सापेक्ष परिवर्तन भइ नै रहन्छ । विकास हुँदै आउने क्रममा हरेक वस्तुमा जटिलताको वातावरण पनि आँउछ । यस क्रममा मानवीय चेतनाको विकास हुँदै जान्छ साथसाथै शैक्षिक पद्धतिमा पनि विकास हुँदै आएको हुन्छ । यसरी मानिसले आर्जन गर्दै आएको ज्ञान, सीप र चेतनालाई नै शिक्षा भनियो । त्यसकारण शिक्षाको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि कै सेरोफेरोमा बसेर हेर्दा मानव सृष्टिकाल देखि नै अनौपचारिक शिक्षा संचालित हुदै क्रमागत विकासले हरेक कुराको विकाससँगै शिक्षाले पनि

औपचारिक शिक्षामा फड्को मारेको देखिन्छ । मानव सृष्टिको जंगली अवस्थाबाट यस आधुनिक अवस्थाको सभ्य मानिस बनाउने प्रमुख कारक तत्व नै शिक्षा हो ।

**श्री मोडेल सृजना बोर्डिङ स्कूल
गोलदुंगा काठमाडौं
विद्यालय सर्वेक्षण प्रतिवेदन**

२. पृष्ठभूमि

विद्यालयको वास्तविक रूपरेखा झल्कने विवरण नै विद्यालय प्रतिवेदन हो । कुनै पनि विद्यालय प्रतिवेदनका आधारमा विद्यालयको सम्पूर्ण गतिविधिहरू बुझ्न तथा जानकारी हासिल गर्न सहयोग गर्दछ । जस्तै विद्यालयको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि, शैक्षिक अवस्था लगायत व्यवस्थापन पक्षहरू आदि । कुनै पनि विद्यालयको वास्तविक प्रतिवेदनको आधारमा कुनै व्यक्ति अध्ययनकर्ता तथा संघ संस्थाहरूले पनि सही जानकारी पाउन सक्छन् । यो प्रतिवेदन विद्यालयको सम्पूर्ण जानकारी गराउने उद्देश्य अनुसार तयार गरिएको छ ।

३. विद्यालयको परिचय : *Intoductin Of School*

कुनै पनि राष्ट्रको चौतर्फी विकासका लागि शिक्षालाई नै मेरुदण्डको रूपमा लिइन्छ । शिक्षाको इतिहासलाई कोट्याउने हो भने वास्तवमा मानव विकासको प्रारम्भमा नै शिक्षाको उदय भएको तथ्य इतिहासले स्पष्ट पारेको छ ।

विद्यालयको शैक्षिक घेरामा रहेर शिक्षा लिने दिने प्रचलनभन्दा अगाडि शिष्यहरु गुरुकहाँ गएर शिक्षा लिने गर्दथे । हाम्रो देशको सन्दर्भमा वि.सं. २००४ साल अर्थात् स्वर्गीय राणा प्रधानमन्त्री श्री ३ देव शम्शेरको पालालाई शैक्षिक इतिहास स्वर्ण वर्षको रूपमा मान्नु पर्दछ । हुन त २००७ सालको प्रजातन्त्रको उदय हुनु भन्दा अगाडि योजनावद्ध ढंगले विद्यालयहरु सञ्चालन भएका थिएनन् । वि.सं. २००७ सालभन्दा पछि मात्र नेपालमा संख्यात्मक रूपमा विद्यालयको स्थापना हुन थालेको हो ।

यस मोडेल सृजना बोर्डिङ्ग स्कूल काठमाडौं महानगर, वागमती अंचलको गोलढुङ्गा गा.वि.स. को वार्ड न. १ मा अवस्थित छ । यो विद्यालय २०४४ सालमा स्थापना भएर अहिले २५ वर्ष मनाउने तयारी गर्दै छ । अहिले यो विद्यालय आफ्नै भवनमा संचालित छ । यो विद्यालयको एउटा निश्चित उद्देश्य लिएर अगाडि बढेको छ । जुन यस प्रकार छ –

**“Our dream for every child, life in all its fullness ;
Our prayer for every heart, the will to make it so.”**

“प्रत्येक बालबालिकाको जीवनको सम्पूर्णता हाम्रो सपना ,
प्रत्येक हृदयमा त्यस्तै गर्ने चाहना हाम्रो प्रार्थना । ”

राम्रो प्रशासन, कडा अनुशासन, गुणस्तरीय पठनपाठन आदिको कारणले यो स्कूल विद्यार्थी तथा अभिभावकमाझ लोकप्रिय हुँदै गयो । यसमा अभै विभिन्न अतिरिक्त क्रियाकलापले सुनमा सुगन्ध थप्न मदत गर्‍यो । पुनः सञ्चालन कालदेखि यस विद्यालयले कक्षाहरु अपग्रेड गर्दै नेपाल सरकार शिक्षा मन्त्रालयबाट कक्षा १० सम्मको अनुमति लिई सञ्चालन गर्दै आएको छ । २०६२ सालमा पहिलो पटक ५ जना विद्यार्थीहरु S.L.C मा समावेश भएको यस विद्यालयमा पहिलो पटकमा नै प्रथम श्रेणि सहित १०० % (प्रतिशत) विद्यार्थीहरु उत्तीर्ण गराउन सफल भएको थियो ।

We Are Proud of our stars
And
congratulation to them SLC Batch 2068 (100% Result)

 Gopal Shrestha 86.75%	 Ujwal Aryal 85%	 Kanchan Dhital 83.50%	 Mukesh Aryal 83%	 Sunil Chapagain 82.15%	 Santosh Lamichhane 82.15%
 Ciwas Gywali 80.50%	 Dhiraj Ghimire 80%	 Shantoshi Ghimire 79.50%	 Manish Aryal 78.43%	 Aakash Neupane 77.65%	 Rojina Chapagain 77%
 Anjali Ghimire 76.75%	 Nirjala Pathak 75.75%	 Sunil Aryal 74.45%	 Ajit Shahi 73.65%	 Menuka Aryal 73%	 Rupa Rana Magar 72.25%

४. अध्ययनको उद्देश्य

यस अध्ययनको उद्देश्यहरु निम्न अनुसार रहेका छन् :

- क) विद्यालयको विभिन्न पक्षहरुको सामान्य परिचय दिनु ।
- ख) विद्यालयका विद्यमान भौतिक अवस्थाको परिचय दिनु ।

- ग) विद्यालयको भौतिक अवस्थाको विश्लेषण गर्नु ।
- घ) विद्यालयको सवल र दुर्बल पक्ष औल्याउनु ।
- ङ) उक्त अध्ययन पश्चात आवश्यक सुझावहरु प्रस्तुत गर्नु

५. अध्ययनको महत्व:

यस अध्ययनका निम्नलिखित महत्वहरु रहेका छन् :

- क) शिक्षाशास्त्र संकायको एक वर्षे वि.एड. को अभ्यास शिक्षणको आंशिक पाठ्यांश वा आवश्यकता पूरा गर्नु ।
- ख) श्री मोडेल सृजना बोर्डिङ स्कूल गोलढुंगा विद्यालयको भौतिक अवस्थाको पहिचान गरी त्यसको सुधारको लागि सहयोग पुऱ्यउनु ।
- ग) गैर सरकारी संस्थाहरुलाई सहयोगको लागि प्रेरित गर्नु ।
- घ) यस विद्यालयको बारेमा अध्ययन गर्ने अन्य व्यक्ति, संघसंस्था वा समुदायलाई अभिलेख उपलब्ध गराई सहयोग गर्नु ।

६. तथ्याङ्क संकलन विधि : (Methodology Of Data Collection)

जुनसुकै अध्ययन गर्दा उपर्युक्त विषयको प्रयोग गरियो भने अध्ययन सार्थक, उपलब्धीमुलक र प्रभावकारी हुन सक्दछ । तथ्याङ्क संकलन गर्ने विभिन्न विधिहरुमध्ये यो प्रतिवेदन तयार पार्ने क्रममा निम्न दुई विधाहरुमा केन्द्रित रहेर गरिएको छ ।

क) प्राथमिक तथ्याङ्क संकलन विधि : (Primary Data Collection Method)

यस विधि अन्तर्गत अध्ययन कर्ता स्वयम्को प्रत्यक्ष अवलोकन, विद्यालयका प्रधानाध्यपक र शिक्षक शिक्षिका र विद्यार्थीहरुको प्रत्यक्ष कुराकानी, छलफल र अन्तर्वार्ताबाट प्राप्त तथ्याङ्क रहेका छन् ।

ख) द्वितीय तथ्याङ्क संकलन विधि : (Secondary Data Collection Method)

कुनै पनि अध्ययनलाई विस्वस्त र प्रभावकारी बनाउन सहयोग गर्ने अध्ययनको स्रोतलाई द्वितीय स्रोत भनिन्छ । यस तथ्याङ्कलाई पूरा गर्न प्राथमिक स्रोतले मात्र पूरा नहुने हुँदा यहाँ द्वितीय स्रोतको क्रममा विद्यालयको अभिलेख अध्ययन गरिएको प्रतिवेदनलाई द्वितीय स्रोतको रूपमा लिइन्छ ।

७. तथ्याङ्कको तालिकीकरण तथा विश्लेषण :

विभिन्न स्रोतहरुबाट संकलन गरिएको तथ्याङ्कलाई तालिकीकरण तथा विश्लेषण गरी देखाउनलाई तथ्याङ्कको तालिकीकरण तथा विश्लेषण भनिन्छ । मोडेल सृजना बोर्डिङ स्कूल गोलढुंगाको विभिन्न पक्षको तथ्याङ्क निम्न शीर्षकमा केन्द्रित रही गरिएको छ ।

क) विद्यालयको प्रशासनिक संगठन :

कुनै पनि संघसंस्थाको सफलतापूर्वक संचालनका लागि उपयुक्त एवं व्यवस्थित प्रशासनिक संगठनको अपरिहार्यता हुन्छ । मोडेल सृजना बोर्डिङ स्कूल गोलढुंगाको प्रशासनिक स्वरूप निम्न अनुसार रहेको छ ।

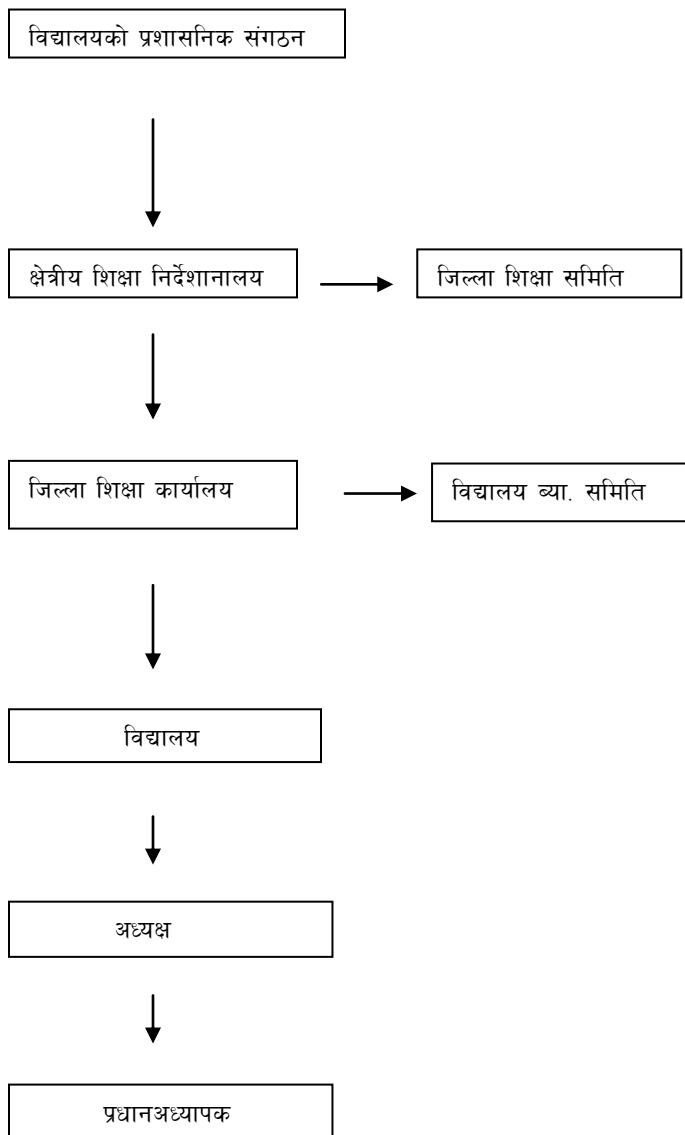
(प्रिन्सिपल कार्यक्षमा)

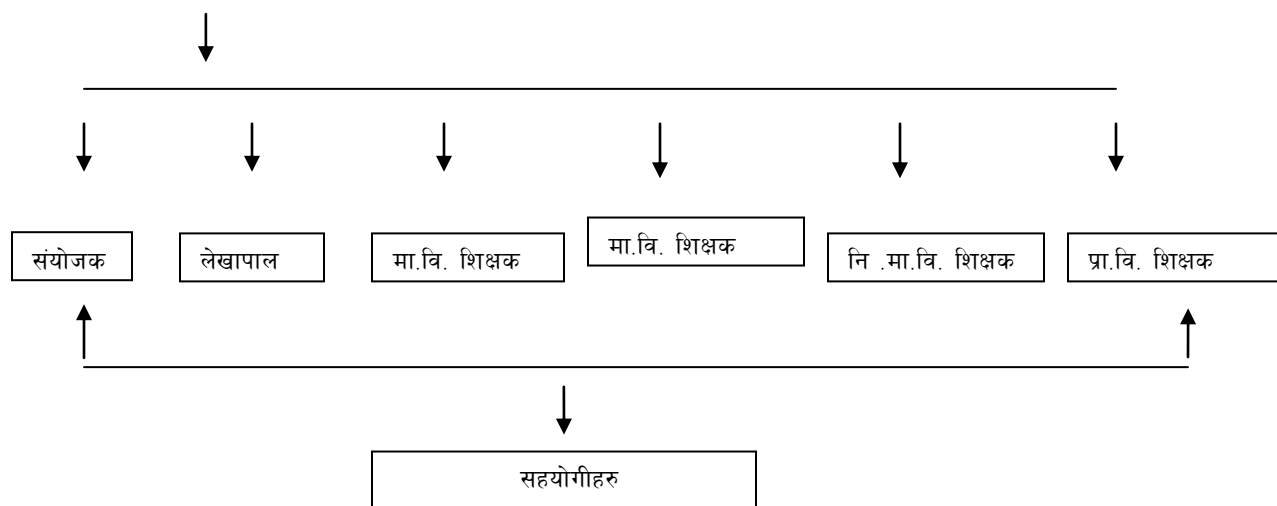

(विद्यालय संयोजक शिक्षकहरुसग)

(प्रशाशन प्रमुख कार्यक्षमा)

ख) विद्यालय व्यवस्थापन समिति :

वर्तमान विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा निम्न अनुसार पदका ५ जना महानुभावहरु रहनु भएको छ ।

१. अध्यक्ष : श्री डिल्ली राज गौतम
२. सदस्य: श्री उदय राज फुयाल
३. सदस्य: श्री उत्तम फुयाल
४. सदस्य: श्रीमति माया देवी गौतम
५. सदस्य सचिव: श्री राजेन्द्र फुयाल

ग) शिक्षक तथा कर्मचारी विवरण :

यस श्री मोडेल सृजना बोर्डिङ स्कूल गोलढुंगा काठमाडौँमा कार्यरत शिक्षक, शिक्षिका, कर्मचारीहरुको नाम, स्तर तथा योग्यताको विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

कक्षा सञ्चालन गर्ने शिक्षक, शिक्षिकाहरुको विवरण : (Teaching Staff)

S.N.	Teacher's Name	Level	Teaching Experience	Qualification
1	Rajendra Pd.Phuyal	MBA	15Years	Principle
2	Amrit Dhital	BA	5	Mathematics
3	Durga Gajurel	B.Ed.	6	Health
4	Durga Koirala	I.Ed.	18	Mathematics
5	Hari Prasad Ragmi	BA	12	School Coordinator
6	Jagannath Arayal	BA	2	English
7	Jamuna Bhandari	I.Ed.	5	Education
8	Laxmi Koirala	I.Ed.	6	Education
9	Mahendra Pandey	MSc	27	Science
10	Parmila Paudel	BA	4	Science
11	Parbati Sigdel	I.A.	3	English
12	Radium Adhakari	MSc	10	Science,Mathematics
13	Rajan Pudaseni	BBS Running	5	Accoutancy
14	Rabi Ghimere	BA	6	English
15	Ritu Raimaji	MBS	4	Accountancy
16	Sabitri Parajuli	BA,Bed	7	Nepali
17	Shiva Raj Neupane	B Sc Running	2	Pysics
18	Srasawati Arayal	Bed	4	Nepali
19	Siva Mani Ghimere	MBS Running	19	Mathematics
20	Sita Phuyal	SLC	6	Manejerial Advisor
21	Sunita Acharya	I.Ed.	18	Education

अन्य कर्मचारीको नामावलि (Non Teaching Staff)

S.N.	Teacher's Name	Level	Qualification	Remarks
------	----------------	-------	---------------	---------

1	Anita Rimal	Literate	1	School Peon
2	Bimala Lama	Literate	3	School Peon
3	Subhadra Lamichhane	Literate	6	School Peon

घ) विद्यार्थी विवरण :

विद्यालयको स्थापनाको मुख्य उद्देश्य नै सक्षम एवं दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्नु हो । तसर्थ कुनै पनि विद्यालयको बारेमा जान्न खोज्ने इच्छुक व्यक्तिले उक्त विद्यालयको बारेमा विद्यार्थीहरुको संख्यात्मक स्वरूपबारेमा पनि जान्न नितान्त आवश्यक छ । यस विद्यालयको छात्र छात्राको विवरण क्रमशः तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

Class	No. Of Boys	No. of Girls	Total	Remarks
Nursery	17	25	42	
L.K.G	23	17	40	
U.K.G	19	21	39	
I	12	13	25	
II	15	17	32	
III	16	15	31	
IV	15	12	27	
V	19	17	36	
VI	11	26	37	

VII	18	17	35	
VIII	12	14	26	
IX	17	16	33	
X	9	14	23	
Total	202	224	426	

द) विद्यालयको भौतिक पक्ष :

विद्यालयको क्षेत्रफल – २ रोपनी १० आना

प्रयोग अवस्था – पक्की विद्यालय भवन - ४, प्राङ्गण र खेल मैदान

क) विद्यालयका कोठाहरु :

यो विद्यालयको ४ भवनमा जम्मा २५ ओटा कोठाहरु रहेका छन् । जसमध्ये कार्यालय-१, लेखा-१, स्टोर-१, लाइब्रेरी-१, कम्प्यूटर-१, साइन्स् ल्याब-१, क्यान्टिन-१, सभा हल-१, स्टाफ रुम -१ र बाँकी १६ वटा कोठा पठनपाठन कार्यको लागि प्रयोग भएको छ । कक्षाकोठाहरु पठनपाठन कार्यका लागि उपयुक्त र सुरक्षित छन् ।

ख) फर्निचर तथा भौतिक सामाग्रीहरु :

यस मोडेल सृजना बोर्डिङ स्कूलमा रहेको फर्निचर तथा भौतिक सामाग्रीहरुको विवरण तलको तालिकाबाट स्पष्ट हुन्छ ।

क्र. सं.	सामाग्रीहरु	संख्या	कैफियात
१	डेस्क वेन्च	२२३ जोर	
२	टेबल	१६ वटा	
३	च्याक	९ वटा	
४	सोफासेट	२ सेट	
५	कम्प्यूटर	१० वटा	
६	मेच	१५ वटा	
७	फलामे वेन्च	१५ वटा	
८	टि.भि.	१ वटा	
९	डि.वी.डि	१ वटा	
१०	भि.एच.एस. डेक	१ वटा	
११	टेलिफोन	१ सेट	
१२	स्टुल	६ वटा	
१३	स्टिल दराज	६ वटा	
१४	प्रिन्टर	२ वटा	
१५	भित्ते घडि	५ वटा	
१६	युरो गार्ड	३ सेट	
१७	फिल्टर	१ सेट	
१८	डिजिटल क्यामेरा	१ वटा	
१९	म्युजिक सिष्टम	१ सेट	
२०	वाद्यवादन सामाग्रीहरु	१ सेट	

ग) शौचालय :

स्टाफरुका लागि २ वटा शौचालय र छात्रको लागि ४ वटा र छात्राको लागि ४ वटा गरी जम्मा ८ वटा शौचालय छन् जुन विद्यार्थी सङ्ख्या अनुसार ठीक भएको पाइयो ।

घ) खानेपानी :

पानी सजीव प्राणिका लागि नभइ नहुने अति आवश्यक तत्व हो । खाने पानी विद्यालयको अति आवश्यक पक्ष हो । सामान्यतया उपत्यकामा खाने पानीको अभाव हुन्छ । तर यस विद्यालयमा खानेपानीको प्रयाप्त व्यवस्था छ । पानीको स्रोतको लागि भुमिगत पानीको व्यवस्था गरीएको छ र साथै पाइपलाइनको पनि व्यवस्था छ । यसबाट हानीकारक किटाणु तथा फोहरबाट पानी मुक्त हुन्छ र विद्यार्थीले शुद्ध पानी प्राप्त गर्दछन् ।

ड) पुस्तकालय :

विद्यार्थीहरुलाई आफ्नो पुस्तक भन्दा बाहिरी ज्ञान हासिल गर्न विभिन्न पुस्तक तथा पत्र पत्रिकाको अध्ययन गर्नु नितान्त जरुरी देखिन्छ । यस विद्यालयमा छ, वटा दराजमा राखिएको छ । दैनिक ४ किसिमको पत्रिका आउने गर्दछन् । मासिक ५ किसिमको पत्रिका आउने गरेको पाइन्छ । यसरी विद्यार्थीलाई बाहिरी ज्ञान प्रदान गर्न विद्यालयले राम्रो व्यवस्था गरेको पाइन्छ ।

च) अडियो भिजुअल कोठा :

यस कोठामा विद्यार्थीहरुलाई कक्षामा पढाइएको ज्ञानलाई अडियो र भिडियो मार्फत देखाएर अभ्र राम्ररी बुझाईन्छ । पढाइएका कतिपय कुरा प्रत्यक्ष देखाएर विद्यार्थीहरुलाई थप ज्ञान प्रदान गरिन्छ । यो पनि विद्यार्थीलाई दिने ज्ञानको एउटा सशक्त माध्यम हो ।

९) विद्यालयको आर्थिक पक्ष :

आर्थिक पक्षले कुनै पनि संस्था सुचारु रूपले सञ्चालन गर्नमा ठूलो भावि कार्य योजना तथा उद्देश्य बनाउन तथा त्यसको कार्यान्वयन गर्नको लागि उक्त संस्थाको आर्थिक पक्ष सबल हुनु अपरिहार्य हुन्छ । यस विद्यालयको आर्थिक वर्ष २०६७ र ६८ को आय व्यय बजेट विवरण तल उल्लेखित गरिएको छ ।

मोडेल सृजना बोर्डिङ स्कूल गोलदुंगा काठमाडौंको २०६६ र ६७ को आय व्यय विवरण

Income			Expenditure		
C.N	Particular	Amount	C.N	Particular	Amount
1	Admission + Annual Fee	523389	1	Salary + Allowance	2565942
2	Monthly fee	2296211	2	Teaching Material	5650
3	Transport fee	6820	3	Maintenance	42803
4	Exam fee	262785	4	Stationary	195000
5	Miscellaneous	386007	5	Rent	195597
				Other All Expenses	398197
		3475212			3403199

१०) विद्यालय र सामुदाय बिचको सम्बन्ध :

जुनसुकै विद्यालय सफलतापूर्वक सञ्चालन गर्नका लागि त्यहाका स्थानिय समुदाय संग राम्रो सम्बन्ध हुनु जरुरी देखिन्छ । विद्यालयमा विभिन्न सामुदायका बालबालीकाहरु अध्ययनका लागि आउने गर्दछन् । जसको फलस्वरुप विद्यालयमा सामुदायको प्रत्यक्ष प्रभाव परेको हुन्छ । विद्यालयका साभ्ना उद्देश्यहरु पूरा गर्न कयौं जटिल बाधा व्यवधानको सामना गर्नुपर्छ र यस्तो समस्याहरु संग मुकाविला गरी उचित निकास दिन विद्यालयको एकलो प्रयासले मात्र सम्भव हुन सक्दैन ।

यस मोडेल सृजना बोर्डिङ स्कूलमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरु मध्यम वर्गका हुनाले विद्यालय प्रति धेरै चासो देखाइएको पाइयो । अधिकांश अभिभावकहरु आफ्ना बालबालीकाहरुको भविष्य उज्ज्वल पार्न विद्यालय प्रति सोच्ने र चासो राख्ने गरेको पाइयो । विद्यालयले समय समयमा अभिभावकलाई निमन्त्रणा गरेर सत्कार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गरेको पाइएको छ । त्यस्तै गरी अभिभावक, स्थानियबासी, समाजसेवी, शिक्षा प्रेमि, बुद्धिजिवी आदिलाई निमन्त्रणा गरेको पाइयो र यस्ता कार्यक्रममा उहाँहरुको सक्रिय सहभागिताले विद्यार्थी र सामुदाय बिच सुमधुर सम्बन्ध रहेको जनाउदछ ।

११) विद्यालयको सबल तथा दुर्बल पक्षहरु :

(क) सबल पक्षहरु

१) विद्यालयको वातावरण शान्त छ ।

- २) विद्यालयको राम्रो अनुशासन कायम छ ।
- ३) विद्यालयको व्यवस्थापन पक्ष धेरै राम्रो छ ।
- ४) विद्यालयमा पर्याप्त शिक्षक तथा कर्मचारीहरु देखिन्छन् ।
- ५) विद्यालयका कक्षा कोठामा सम्पूर्ण भौतिक सुविधा छ ।
- ६) विद्यालयमा अतिरिक्त क्रियाकलापलाई धेरै महत्व दिइएको छ ।
- ७) विद्यार्थीको प्रगति दर हरेक वर्ष राम्रो हुदै गएको छ ।
- ८) विद्यालयमा डाइरेक्टर, प्रधानाध्यपक, शिक्षकहरु, विद्यार्थीहरु र कर्मचारीहरु बिचसंबन्ध सुमधुर रहेको छ ।
- ९) विद्यालयका पठनपाठन गुणस्तर युक्त देखिन्छन् ।
- १०) समय समयमा स्टाफ बैठक बस्ने गरेको छ ।
- ११) विज्ञान प्रयोगशालाको राम्रो व्यवस्था छ ।
- १२) व्यवहारीक ज्ञानका लागि अडियो भिजुअल तथा कम्प्यूटर प्रयोग गरिनु ।
- १३) विद्यालयको वार्षिक क्यालेन्डरको व्यवस्था हुनु ।

(ख) दुर्बल पक्षहरु

- १) विद्यालयको भवन रहेको जग्गा विद्यालयको नाममा छैन ।
- २) विद्यालयमा अभिभावकको सकृय सहभागिताको कमि छ ।

१२) निष्कर्ष :

यस विद्यालयमा शिक्षा प्रेमि, डाइरेक्टर, प्र.अ. शिक्षकको अथक प्रयासले विद्यालय आज यो स्थितिमा आइपुगेको छ । यति मात्र नभएर अभिभावकको विश्वास र साथ पाएर नै विद्यालय फुल्ले फुल्ले अवसर प्राप्त गरेको छ । शैक्षिक स्तर सुधारको साथै S.L.C. परीक्षाको परीक्षाफल पहिलो पल्ट नै सतप्रतिशत प्रथम श्रेणीमा भएको पाइएको कारण विद्यालयको अवस्था राम्रो रहेको पाइन्छ । विद्यालयको निजि भवन र खेलमैदान नभएको कारण यसको व्यवस्था तर्फ ध्यान दिनु जरुरी देखिन्छ । विद्यालयको भौतिक तथा शैक्षिक सुधारको जिम्मेवारी व्यवस्थापन समिति बढी सक्रिय र सशक्त हुनु पर्ने खाचो महसुस गरीएको छ र अभिभावकलाई सक्रिय बनाउन आवश्यक देखिन्छ ।

१३) सूभावहरु :

- विद्यालयको निजि जग्गा तथा भवन निर्माण गरिनु पर्दछ ।
- हालको लागि खेल मैदान बिस्तार तर्फ पाइला चाल्नु आवश्यक देखिन्छ ।
- क्यान्टिनको व्यवस्था भए पनि यसमा अझ सुधारको आवश्यकता देखिन्छ ।
- शिक्षकहरुलाई दैनिक पाठयोजना बनाउन, विद्यार्थी केन्द्रित शिक्षणविधिको बढी प्रयोग गर्न प्रोत्साहित गरिनु पर्छ ।
- पुस्तकालय अझ व्यवस्थित गरिनु पर्दछ ।

भाग २

गहन अध्ययन (In Depth Study)

गूणस्तरीय शिक्षा तथा अतिरिक्त क्रियाकलाममा मोडेल सृजना बोर्डिङ स्कूल गोलहुंगाको
एक विश्लेषणात्मक अध्ययन

१ परिचय (Introduction)

निजी विद्यालयलाई आधुनिक निजीकरणको परिप्रेक्षमा हेर्दा आंशिक रूपमा निजीकरणका विभिन्न रूपमध्ये एकमा पर्दछन् । अझ स्पष्ट रूपमा बुझ्ने हो भने यस्ता विद्यालय सार्वजनिक निजी साझेदारी कार्यक्रमको मूल रूपमा पर्दछन् । किनकि सरकारले नियमन, अनुगमन गर्ने कार्य गरिरहेको छ र वित्तीय स्रोतको हकमा विद्यालयले कुशल व्यवस्थापनको माध्यमबाट सेवाग्राहीहरू बाट प्राप्त गरिरहेको छ । यी विद्यालयहरूले सरकारले गर्नु पर्ने काम सघाइरहेका छन् ।

निजी विद्यालयहरू एक उद्देश्यले स्थापना भएका हुन्छन् र त्यसमा सम्लग्न व्यक्ति तथा संघ-संस्थाहरूले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा आ-आफ्ना अभिष्ट पूरा गर्न लाग्ने हो भने यो आफ्नो लक्ष्यमा पुग्न सक्दैन जसको परिणाम स्वरूप उच्चमीले आशातित प्रतिफल चाहे अनुसार नियमित हुदैन र व्यक्ति वा परिवारको खर्च र समय त्यसै खेर जाने हुन्छ । सुक्ष्म रूपमा हेर्दा यी विद्यालयहरू आफ्नो लक्ष्यमा चुके भने देश विकासको कमलाई नै घाटा पुग्ने हुन्छ ।

सृष्टिको सुरुमा धार्मिक शिक्षा बाट शिक्षा दिने काम गरिन्थ्यो र हाल यो बहुआयामिक, वैज्ञानिक अध्ययनको चरणमा आइपुगेको छ ।

निजी विद्यालयमा अविभावकहरूले आफ्ना छोराछोरीको शिक्षाको लागि विभिन्न आर्थिक कठिनाईहरू सहेर पनि चारीत्रीक, अनुशासित, ज्ञान सीप युक्त भई आफू र आफ्नो परिवारलाई र समाजलाई समेत योगदान दिन सक्ने होउन् भन्ने सपना देखेका हुन्छन् । सबैले आफ्नो कर्तव्यबाट विमुख नभई जसको जुन प्रयोजन हो त्यसलाई त्यसैमा मात्र सिमित राख्न सिक्यौं भने यसैमा हामी सबैको देश विकासको लागि अमूर्त योगदान हुनेछ ।

Model Srijana Boarding School was established in a small building in the 2044 B.S. which is accelerating in its successful 23rd year. The school is situated in peaceful environment at Goldhunga VDC, Kathmandu. School is overlooking towards the natural beauty of Nagarjun Hill. The sole aim of the school is to nurture the mental, physical, spiritual and intellectual development of the student. The school is able to maintain its reputation and providing the best education in this area. The school was established with the motto of:

“Our dream for every child, life in all its fullness ;
Our prayer for every heart, the will to make it so.”

“प्रत्येक बालबालीकाको जीवनको सम्पूर्णता हाम्रो सपना ,
प्रत्येक हृदयमा त्यस्तै गर्ने चाहना हाम्रो प्रार्थना । ”

Every People of this world should focus on fulfilling the rights of each child through holistic approach of education. As we all know they are the leader for driving the upcoming world with their own innovation. Every human should have dream for happiness in life of a child. Thus, we need to modify the foundation of entire education system with new ideology. Our motto is to fulfill the objective of “Education for All”.

(Special guest of Model Sirjana Boarding School)

Objectives:

The main objectives of this organization:

1. To give strong emphasis to quality rather than quantity.
2. To give emphasis on an education in psychological slavery
3. To give strong emphasis to materialism and spiritualism rather than idealism.
4. To focus on the principle of Human Rights and democratic norms and values.
5. To provide education for all
6. To act as a forum of MSBS civil society to create pressure against caste based discrimination, inhumanity and poverty.
7. To build national and international networks and alliances to foster solidarity for promoting child' rights.

Working Approach:

The vision of education

Education through out life is based on four pillars; Learning to know, learning to do, learning to live together and learning to be.

⇒ Learning to know, by combining a sufficiently broad general knowledge with the opportunity to work in depth on a small

number of subjects. This also means learning to learn, so as to benefit from the opportunities education provides throughout life.

- ⇒ Learning to do, in order to acquire not only in occupational skills but also, more broadly, the competence to deal with many situation and to work in teams. It also means learning to do in the context of young peoples' various social and work experiences which may be informal, in the local or national context or formal, involving courses, alternating study and work.
- ⇒ Learning to live together, by developing an understanding of other people and an appreciation of interdependence – carrying out joint projects and learning to manage conflicts – in a spirit of respect for the value of pluralism, mutual understanding and peace.
- ⇒ Learning to be, so as to better develop one's personality and be able to act with ever greater autonomy, judgment and personal responsibility. In that connection, education must not disregard any aspect of a person's potential: memory, reasoning, aesthetic sense, physical capacities and communication skills.

Real education will be to bring out what is hidden in us. What the existing has put in us as a treasure – to discover it, to reveal it, to make you brilliant. The eastern culture, especially the ancient culture, the Hindu culture has given other meaning of the word which is even far deeper. ‘Education’ comes from the word ‘Educare’; It means to lead you from darkness to light. This is a tremendously significant meaning to lead us from darkness to light. The Upanishads (उपनिषद्) say;

ॐ असतो मा सद् गमय । (Lord, lead us from untruth to truth)

तमसो मा ज्योतिर्गमय । (Lord, lead us from darkness to light)

मृत्युर्मा अमृतं गमय । (Lord, lead us from death to deathlessness)

The knowing truth is that the education has been soul of human beings. there should not be any kind of examination as part of education, but every day, every hour observation by the teachers; their remarks throughout the year will decide weather you move further or remain a little longer in the same class. Nobody fails, nobody passes - it just that a few students are speedy and a few students are a little bit lazy - because the idea of failure creates a deep wound of inferiority, and the idea of being successful also creates a different kind of disease, that of superiority. Nobody is inferior, and nobody is superior. One is just oneself, incomparable.

"The school should give strong emphasis to quality rather than quantity".
Furthermore the education needed to give emphasis to the all-round development of individual's.

- **Mind**
- Body
- Intelligence
- Sensitivity
- Anesthetic sense
- Personal responsibility
- Spiritual values

Major Programmes of MSBS:

MSBS is the school to explore the hidden talents of its pupil. The progress of the all round development is accelerated through exposure to appropriate clubs with adequate materials under the loving care and guidance of competent and well trained teachers (instructors). For this, the school has been given different following facilities through different clubs:

Sports:

Sport is one of the major parts for student's life. It is immersion to children to grow up and it is playing vital role to open their suppressive inner. Our school has established different clubs. We are providing both outdoors and indoor games such as Badminton, Table - tennis, Chess, Carom, Ludo, Scrabble, Checker, Volley ball, Basketball, Cricket, and food ball etc.

Tae-kwon - do:

We have established Tae kwon dojang named “MODEL SRIJANA TAEKWONDO DOJANG” (MSTD) under Mr. Phiroj Shrestha as Tae kwon do coach. MSTD has provided *a letter of felicitation* to the different person who have got national award. It has vision to monitoring north belt.

Scouts classes:

Our school has started Scout classes named “**Model Srijana Scout Troop**” from last academic year 2066 under Scout Teacher Mrs. Durga Koirala. It has given great contribution towards the social work. We are proud that it became renowned scout troop within Kathmandu district in a short period of time.

Junior Red Cross:

We have established junior Red Cross named “Model Srijana Junior Red Cross Circle” in the chairmanship of Mr. Ravi Ghimire .It has

conducted several programmes such as eye camp, free health camp, blood donation and first aid training etc.

Computer class facility:

The School has started computer classes to the student from class three to nine since 2006 A.D. It has well facilitated computer Lab for the development of student. School has also provided internet access to the students .

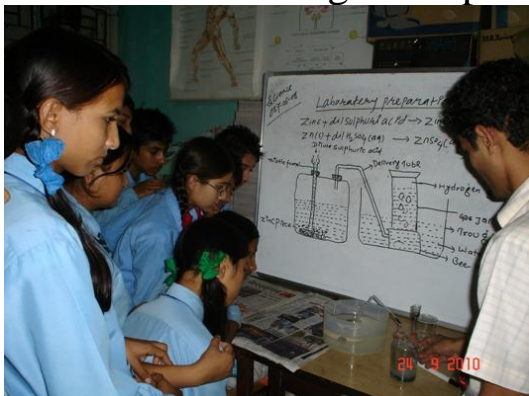

Library facility:

A library is the fundamental needs of an ideal school. Our school has its own library in a suitable big room with the different level of books related with kids from small grade to tenth as well as for the teachers too.

Science Laboratory:

Practical Knowledge is the basic necessity for a student in the school life. The school has been provided a spacious special room for science laboratory, where the student can conduct different physical, chemical and biological experiments by themselves.

Music:

This school is providing different musical classes such as Vocal, Violin, Tabla, Harmonium & keyboard classes for exploring the interest of student in music.

Fine Arts:

The School is providing fine arts classes and handy craft training to the interested students by well known art teacher Mr. Ramesh Kunwar “Bikal” for building up self dependency in practical life.

Medical Facilities:

We are providing regular health check up from the experienced doctors on regular basis.

Educational Tours and Excursion

This school has conducted different educational tours and excursion in different historical, cultural and natural places for all round development of the children.

Scholarship:

There are few seats as a free-ship kept for those excellent academic background holders by the school managing committee. This free-ship is awarded to those students who come from having a very low - income source or who has no one look after i.e. the orphan child, the disable Childs - even mentally, as well as we are addressing caste-based exclusion and discrimination. A fifteen percent of total students number are allowed a special scholarship, and rest five percent are getting the merit basis of the students' performance in the whole year in the particular class annually, half annually and quarterly. The students who have got extra-ordinary with first, second and third position (*whole first, second and third*) except pre-primary students in school are getting full scholarship.

Student psychology Counselling:

Psychology Counseling is one of the major factors for all human beings. Furthermore the pupils who are studding in school level, the needed compulsory psychological counseling. The students have as challenges as before. The time is rapping. Hence, people want to walk without caring their feet, fly without caring their wings, think without caring the position of their mind and it is needed this rapping time that *Walk Without Feet Fly Without Wings And Think Without Mind. And other hands the child has been getting so many idea or ideology without their interesting and it made difficulties, problematic and so on.*

We humble request that to all the parents if you really love the child, you will not give your ideas to the child. Love never gives any ideas and ideology. Love gives freedom. The children come through you but they belong to god. They belong to totality. Let's not possess them

The school provided the expert psychological counselor or the psychologist expert to share their uneasy things which may be their problem. The expert will solve their problem with many psychological test as well as they will suggest what will your next step or the career counseling.

Teachers' training:

The school has been providing teachers' training to understand child psychology and effective teaching methodology. Training has given emphasis on teacher's duties and responsibilities towards student.

Annual Day 2068

२. समस्याको पहिचान र विश्लेषण :

यस मोडेल सृजना बोर्डिङ स्कूलमा पढाइको स्तर धेरै राम्रो पाएको छु र साथै अतिरिक्त क्रियाकलाप पनि उपयुक्त तरिकाले भइरहेको महसुस गरेको छु । अतिरिक्त क्रियाकलापहरु पनि धेरै किसिमका र विद्यार्थीको चौतर्फी विकास गराउने खालको भइरहेको छ । विद्यालयको भौतिक तथा शैक्षिक सुधारको जिम्मेवारी व्यवस्थापन समिति बढी सक्रिय र सशक्त हुनु पर्ने खाँचो महसुस गरिएको छ । विद्यालयको विकासको लागि शिक्षकहरुले मात्र गरेर केही नहुने भएकाले अभिभावकहरु पनि सक्रिय हुन जरुरी छ ।

३. अध्ययनको उद्देश्यहरु :

- क) यस विद्यालयले विभिन्न खेल खेलाउन असमर्थ हुनुको कारण पत्ता लगाउनु ।
- ख) यस्ता खेल खेलाउन असमर्थतका कारण विद्यार्थीमा पर्ने असर पत्ता लगाउनु ।
- ग) विद्यार्थीको शारिरीक विकासका आधारभुत तत्व प्रदान गर्न खोज्नु ।
- घ) विद्यालयसँग सरोकार राख्ने पक्षहरूको सक्रिय सहभागिता हुनका लागि बाधाको विश्लेषण गर्नु ।

४. महत्व :

विद्यालयमा विद्यार्थीको चौतर्फी विकासको लागि स्तरीय पढाइ मात्र भएर पुग्दैन यसका लागि अभिभावकहरूको सक्रिय सहभागिताको पनि आवश्यकता पर्दछ । यस्तो सक्रिय सहभागिता गराउन सो सम्बन्धी शिक्षक अभिभावकहरूलाई विविध जानकारी पनि हुनु पर्दछ । एउटा विद्यार्थीको चौतर्फी विकासका लागि शिक्षकहरूको साथसाथै अभिभावकहरूले पनि प्रयाप्त समय र शैक्षिक वातावरण दिनु पर्छ ।

५. अध्ययन विधि :

यस विद्यालयमा अभिभावकहरूलाई सक्रिय गराउन नसकिएको बारेमा विश्लेषण गर्न निम्न विधिहरू प्रयोग गरेको छु

क) प्रत्यक्ष अवलोकन

ख) विद्यालयमा कार्यरत प्रशासन तथा शिक्षक, शिक्षिका, कर्मचारी र विद्यार्थीसँगको छलफल

सुझाव :

यस मोडेल सृजना बोर्डिङ्ग स्कूलमा अध्ययन गर्ने क्रममा मैले विद्यालयभित्र विद्यार्थीहरूको शारिरीक र मानसिक विकास हुने अतिरिक्त क्रियाकलापहरू, बढी भएको पाएको छु । जसले विद्यार्थीको वृद्धि विकासमा निकै टेवा पुऱ्याउँदछ । साथै अभिभावकहरूलाई पनि सक्रिय गराउन सके अझ सुनमा सुगन्ध हुने छ । यसबाट विद्यार्थीहरूले घरमा पनि शैक्षिक वातावरण पाउन सक्नेछन् । साथै विद्यार्थीको चौतर्फी विकासका लागि बौद्धिक विकास गर्न पनि आवश्यक हुन्छ । जसका लागि थप तालिम गोष्ठी आदि लाई समावेश गर्नु पर्दछ ।

उपसंहार

मोडेल सृजना बोर्डिङ्ग स्कूलमा धेरै कुराको सुविधा भए अनुरूप विद्यार्थी संख्या पनि त्यस अनुरूप नै छ । तर विद्यार्थी चाप बढ्दै गएर मात्र पुग्दैन शैक्षिक स्तर पनि बढ्दै जानु पर्दछ । यसका लागि विद्यालयको कार्यक्रममा केही थप गर्न सके यो विद्यालय चाँडै एउटा उत्कृष्ट नमूना विद्यालय बन्न सक्ने देखिन्छ ।

PROFILE OF BAL SRIJANA

भाग १
सामान्य अध्ययन
(General Study)

खण्ड १
परीचय (Introduction)

१. अध्ययनको पृष्ठभूमि (Background of the Study)

असल र सुसंस्कृत मानव जिवनको परीपूर्णता र सभ्य मानव समाज को निर्माणमा शिक्षाको नै अहम् भूमिका हुन्छ । शिक्षा बिना कुनैपनि सभ्य मानव र कुनै पनि समाज सभ्य समाज बन्न सक्दैन । शिक्षाको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि केलाउँदा जादा जब मानवको सृष्टि भयो, तब देखीनै शिक्षाको क्रमिक विकास हुदैआएको देखिन्छ । परापूर्वकाल देखीनै मानिसले अफूले जानेका ज्ञान, सिप, व्यवहारहरु आफ्ना सन्ततीहरुलाई हस्तान्तरण गर्दै आएको देखिन्छ । जुन शिक्षा सिकाइको पृष्ठभूमि भन्नुमा अतियोक्ति नहोला ।

तथापी त्यस हस्तान्तरित परम्परा श्रुति – स्मृति परम्परामा नै आधारीत थियो । प्राचिनकालमा शिक्षा पाठशालाको रुपमा घरनै प्रमुख रहेको पाइन्छ । आफ्ना रीतिरिवाजको बारे छोरालाई बुवाले र छोरीलाई आमाको सिकाउने प्रचलन नै त्यसको ज्वलन्त उदाहरण हो । त्यसदेखी बाहेक आफ्नो धर्म, संस्कृती जोगाउन विभिन्न धार्मिक संस्थाहरु पनि सक्रिय रहेको दृष्टान्तहरु पाइन्छ । समयको विकाशसँगै धार्मिक शिक्षा र गुरुकुल शिक्षा विकाश हुदै आएको इतिहासमा पाइन्छ, जसले आफ्नो प्रचलित संस्कृतिलाई पुस्ता पुस्तामा हस्तान्तरण गर्दै आएको छ । यसरी आफ्नो रितिरिवाज धर्म संस्कृतिलाई क्रमिक रुपमा सिकाउदै र सादै ल्याउने र सुरक्षित बनाउदै लानुलाई नै शिक्षा भनिन थाल्यो ।

कुनैपनि वस्तु याथास्थितीमा रहदैना सबै कुराहरु गतीशिल ढंगले परिवर्तन भइने रहन्छन् र समयको गतिशिलतासँगै मानिसको रहनसहन, व्यवहार, जीवन पद्धति आदीमा विकाश हुदै आउने क्रममा हरेक वस्तुमा जटिलताको वातावरण आउँदैजादा मानविय चेतना विकाश हुदै जाँदा शैक्षिक पद्धतिमा पनि विकाश हुदै आएको पाइन्छ । यसरी मानिसले आर्जन गर्दै आएको ज्ञान, सिप र चेतनालाई नै शिक्षा भनियो । त्यसकारण शिक्षाको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि कै सेरोफेरोमा बसेर हेर्दा मानव सृष्टिकाल देखी नै अनौपचारिक शिक्षा संचालीत हुदै क्रमागत विकाशले हरेक कुराको विकाशसँगै शिक्षाले पनि औपचारिक शिक्षामा फड्को मारेको देखिन्छ । मानव सृष्टिको जंगली अवस्थबाट यस आधुनिक अवस्थाको सभ्य मानिस बनाउने प्रमुख कारक तत्व नै शिक्षा हो ।

श्री बाल सृजना बोर्डिङ स्कूल
गोलढुंगा ३, काठमाण्डौ
विद्यालय सर्वेक्षण प्रतिवेदन

२. पृष्ठभूमि

विद्यालयको वास्तविक रुपरेखा झल्कने विवरण नै विद्यालय प्रतिवेदन हो । कुनै पनि विद्यालय प्रतिवेदनका आधारमा विद्यालयको सम्पूर्ण गतिविधिहरु बुझ्न तथा जानकारी हासिल गर्न सहयोग गर्दछ । जस्तै विद्यालयको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि, शैक्षिक अवस्था लगायत व्यवस्थापन पक्षहरु आदि । कुनै पनि विद्यालयको वास्तविक प्रतिवेदनको आधारमा कुनै व्यक्ति अध्ययनकर्ता तथा संघ संस्थाहरुले पनि सहि जानकारी पाउन सक्छन् । यस प्रतिवेदनले उक्त विद्यालयको सम्पूर्ण जानकारी गराउने हुदा यो अध्ययन निकै महत्वपूर्ण मानिन्छ ।

३. विद्यालयको परिचय :

कुनै पनि राष्ट्रको चौतर्फी विकाशका लागी शिक्षालाई मेरुदण्डको रुपमा सहजै स्वीकार्न शिक्षाको इतिहासलाई कोट्याउने हो भने वास्तवमा मानव विकाशको प्रारम्भमा नै शिक्षाको उदय भएको तथ्य इतिहासले स्पष्ट पारेको छ ।

विद्यालयको शैक्षिक घेरामा रहेर शिक्षा लिने दिने प्रचलन भन्दा अगाडि शिष्यहरु गुरुकहा गएर शिक्षा लिने गर्दथे । हाम्रो देशको सन्दर्भमा वि.सं. २००४ साल अर्थात स्वर्गिय राणा प्रधानमन्त्री श्री ३ देव शम्शेरको पालालाई शैक्षिक इतिहास स्वर्ण वर्षको रुपमा मान्नु पर्दछ । हुनत २००७ सालको प्रजातन्त्रको उदय हुनु भन्दा अगाडि योजनावद्ध ढंगले विद्यालयहरु सञ्चालन भएका थिएनन् । वि.सं. २००७ साल भन्दा पहिँचा मात्र नेपालमा संख्यतमक रुपमा विद्यालयको स्थापना हुनथालेको हो ।

यस बाल सृजना बोर्डिङ्ग स्कूल काठमाण्डौ महानगर, वागमति अंचल को गोलढुङ्गा गा.वि.स. को वा. न.३, मा अवस्थित छ । यो विद्यालय २०६५ सालमा स्थापना भएर अहिले चौथो वर्ष मनाउने तयारी गर्दै छ ।

राम्रो प्रशासन, कडा अनुशासन, गुणस्तरिय पठनपाठन आदीको कारणले यो स्कूल विद्यार्थी तथा अभिभावक माझ लोकप्रिय हुँदै गयो । यसमा अभै विभिन्न अतिरिक्त क्रियाकलापले सुन माथि सुगन्ध थप्न मदत गर्‍यो । पुनः सञ्चालन कालदेखी यस विद्यालयले कक्षाहरु अपग्रेड गर्दै नेपाल सरकार शिक्षा मन्त्रालयबाट कक्षा ५ सम्मको अनुमति लिइ सञ्चालन गर्दै आएको छ ।

४. अध्ययनको उद्देश्य

यस अध्ययनको उद्देश्यहरु निम्न अनुसार रहेका छन् :

- क) विद्यालयको विभिन्न पक्षहरुको सामान्य परिचय दिनु ।
- ख) विद्यालयका विद्यमान भौतिक अवस्थाको परिचय दिनु ।
- ग) विद्यालयको भौतिक अवस्थाको विश्लेषण गर्नु ।
- घ) विद्यालयको सवल र दुर्बल पक्ष औल्याउनु ।
- ङ) उक्त अध्ययन पश्चात आवश्यक सुझावहरु प्रस्तुत गर्नु

५. अध्ययनको महत्व:

यस अध्ययनका निम्नलिखित महत्वहरु रहेका छन् :

- क) शिक्षाशास्त्र संकायको एक वर्षे वि.एड. को अभ्यास शिक्षणको आंशिक पाठ्यांश वा आवश्यकता पूरा गर्नु ।
- ख) श्री बाल सृजना बोर्डिङ्ग स्कूल गोलढुङ्गा विद्यालयको भौतिक अवस्थाको पहिचान गरी त्यसको सुधारको लागी सहयोग पुर्‍याउनु ।
- ग) गैर सरकारी संस्थाहरुलाई सहयोगको लागी प्रेरित गर्नु ।
- घ) यस विद्यालयको बारेमा अध्ययन गर्ने अन्य व्यक्ति, संघसंस्था वा सामुदायलाई अभिलेख उपलब्ध गराई सहयोग गर्नु ।

६. तथ्याङ्क संकलन विधि : (Methodology Of Data Collection)

जुनसुकै अध्ययन गर्दा उपर्युक्त विषयको प्रयोग गरीयो भने अध्ययन सार्थक, उपलब्धीमुलक र प्रभावकारी हुन सक्दछ । तथ्याङ्क संकलन गर्ने विभिन्न विधिहरु मध्ये यो प्रतिवेदन तयार पार्ने क्रममा निम्न दुई विधाहरुमा केन्द्रित रहेर गरिएको छ ।

क) प्राथमिक तथ्याङ्क संकलन विधि : (Primary Data Collection Method)

यस विधि अन्तर्गत अध्ययन कर्ता स्वयमको प्रत्यक्ष अबलोकन, विद्यालयका प्रधानाध्यपक र शिक्षक शिक्षिका र विद्यार्थीहरुको प्रत्यक्ष कुराकानी, छलफल र अन्तर्वाता बाट प्राप्त तथ्याङ्क रहेका छन् ।

ख) द्वितीय तथ्याङ्क संकलन विधि : (Secondary Data Collection Method)

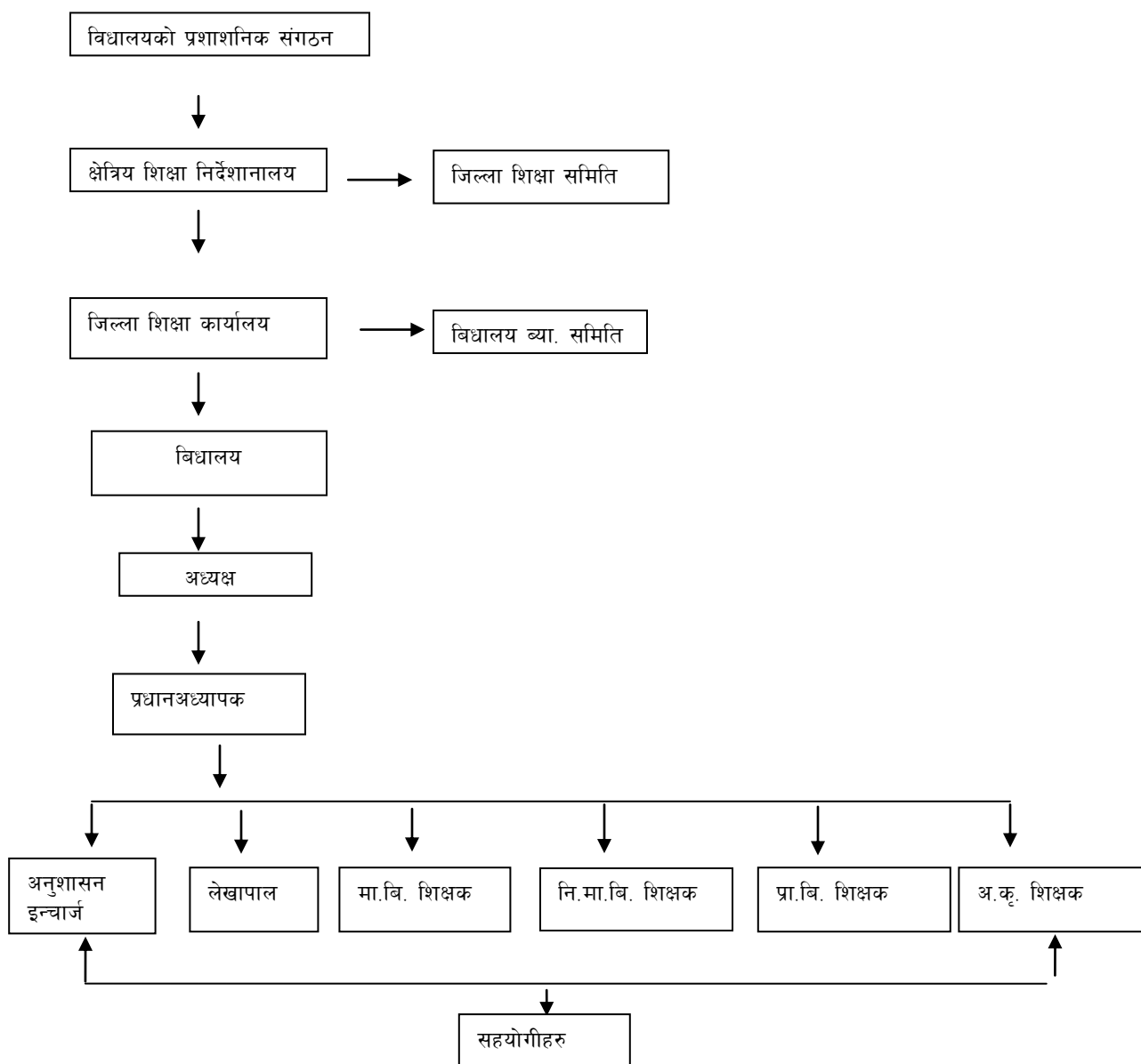
कुनै पनि अध्ययनलाई विस्वशत र प्रभावकारी बनाउन सहयोग गर्ने अध्ययनको स्रोतलाई द्वितीय स्रोत भनिन्छ । यस तथ्याङ्कलाई पूरा गर्न प्राथमिक स्रोतले मात्र पूरा नहुने हुँदा यहाँ द्वितीय स्रोतको क्रममा विद्यालयको अभिलेख अध्ययन गरीएको प्रतिवेदनलाई द्वितीय स्रोतको रुपमा लिइन्छ ।

७. तथ्याङ्कको तालिकीकरण तथा विश्लेषण :

विभिन्न स्रोतहरू बाट संकलन गरीएको तथ्याङ्कलाई तालिकीकरण तथा विश्लेषण गरी देखाउनलाई तथ्याङ्कको तालिकीकरण तथा विश्लेषण भनिन्छ । बाल सृजना बोर्डिङ स्कूल गोलढुंगाको विभिन्न पक्षको तथ्याङ्क निम्न शिर्षकमा केन्द्रित रहि गरीएको छ ।

क) विद्यालयको प्रशासनिक संगठन :

कुनै पनि संघसंस्थाको सफलतापूर्वक संचालनका लागि उपयुक्त एवं व्यवस्थित प्रशासनिक संगठनको अपरिहार्यता हुन्छ । बाल सृजना बोर्डिङ स्कूल गोलढुंगाको प्रशासनिक स्वरूप निम्न अनुसार रहेको छ ।

ख) विद्यालय व्यवस्थापन समिति :

वर्तमान विद्यालय व्यवस्थापन समितीमा निम्न अनुसार पदका ५ जना महानुभावहरु रहनु भएको छ ।

१. अध्यक्ष :श्री डील्ली राज गौतम
२. सदस्य:श्री उदय राज फुयाल
३. सदस्य:श्री उत्तम फुयाल
४. सदस्य:श्रीमति माया देवि गौतम
५. सदस्य सचिव:श्री राजेन्द्र फुयाल

ग) शिक्षक तथा कर्मचारी विवरण :

यस श्री बाल सृजना बोर्डिङ स्कूल गोलदुंगा काठमाण्डौमा कार्यरत शिक्षक, शिक्षिका, कर्मचारीहरुको नाम, स्तर तथा योग्यताको विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरीएको छ ।

कक्षा सञ्चालन गर्ने शिक्षक, शिक्षिकाहरुको विवरण : (Teaching Staff)

S.N.	Teacher's Name	Level	Qualification	Remarks
1	Jaya Ram Lamichane	MA Running	11	School Coordinator(Primary Block)
2	Bishumani Phuyal	I. Com.	4	Accountancy
3	Deepa Bista	I.Com.	2	Accountancy
4	Janendara Arayal	I.Com.	8	Accountancy
5	Pabitra Dahal	BBS	1	Accountancy
6	Parbati Sigdel	I.A.	1	English
7	Sabita Gautam	BA Running	5	Sociology
8	Srasawati Lamichhane	I.A.	2	Nepali
9	Prateshaya Sewa	B.A. Running	4	Science/Major English
10	Krishana Prasad Phuyal	IA Running	1	Accountancy

अन्य कर्मचारीको नामावलि (Non Teaching Staff)

S.N.	Teacher's Name	Level	Qualification	Remarks
1	Sunita Khatiwada	Literate	5	School Peon
2	Urmila Arayal	Literate	17	School Peon

घ) विद्यार्थी विवरण :

विद्यालयको स्थापनाको मुख्य उद्देश्य नै सक्षम एवं दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्नु हो । तसर्थ कुनै पनि विद्यालयको बारेमा जान्न खोज्ने इच्छुक व्यक्तिले उक्त विद्यालयको बारेमा विद्यार्थीहरुको संख्यतमक स्वरूपबारेमा जान्न नितान्त आवश्यकता छ । यस विद्यालयको छात्र छात्राको विवरण तल प्रस्तुत गरीएको छ ।

Class	No. Of Boys	No. of Girls	Total	Remarks
Nursery	13	8	21	
L.K.G	11	8	19	
U.K.G	9	9	18	
I	7	11	18	
II	10	7	17	
III	9	2	11	
IV	6	5	11	
V	9	6	15	
Total	74	56	130	

द) विद्यालयको भौतिक पक्ष :

विद्यालयको क्षेत्रफल – ८ आना

प्रयोग अवस्था – पक्कि विद्यालय भवन - १, प्राङ्गण र सानो खेल मैदान

क) विद्यालयका कोठाहरु :

यो विद्यालयको १ भवनमा जम्मा १३ ओटा कोठाहरु रहेका छन् । जसमध्ये कार्यालय-१, स्टोर-१, कम्प्यूटर-१, सभा हल-१, स्टाफ रुम -१ र बाँकी ८ वटा कोठा पठनपाठन कार्यको लागी प्रयोग भएको छ । कक्षाकोठाहरु पठनपाठन कार्यका लागी उपयुक्त र सुरक्षित छन् ।

ख) फर्निचर तथा भौतिक सामाग्रीहरु : यस मोडेल सृजना बोर्डिङ स्कूलमा रहेको फर्निचर तथा भौतिक सामाग्रीहरुको विवरण तलको तालीकाबाट स्पष्ट हुन्छ ।

क्र. सं.	सामाग्रीहरु	संख्या	कैफियात
१	डेस्क वेन्च	४९ जोर	
२	टेबल	२ वटा	
३	च्याक	२ वटा	
४	सोफासेट	१ सेट	
५	कम्प्यूटर	३ वटा	
६	मेच		
७	फलामे वेन्च	२ वटा	
८	टि.भि.		
९	डि.वी.डि		
१०	भि.एच.एस. डेक		
११	टेलीफोन	१ सेट	
१२	स्टुल		
१३	स्टिल दराज	३ वटा	

१४	प्रिन्टर		
१५	भित्ते घडि	३ वटा	
१६	युरो गार्ड		
१७	फिल्टर		
१८	डिजिटल क्यामेरा		
१९	म्युजिक सिस्टम	१ सेट	
२०	वाद्यवादन सामग्रीहरु	१ सेट	

ग) शौचालय :

स्टाफशरुका लागी १ वटा शौचालय र छात्रको लागी १ वटा र छात्राको लागी १ वटा गरी जम्मा ३ वटा शौचालय छन् जुन विद्यार्थी अनुसार ठिक भएको पाईयो ।

घ) खानेपानी :

पानी सजिव प्राणिका लागी नभइ नहुने अति आवश्यक तत्व हो । खाने पानी विद्यालयको अति आवश्यक पक्ष हो । सामान्यतया उपत्यकामा खाने पानीको अभाव हुन्छ । तर यस विद्यालयमा खानेपानीको प्रयाप्त ब्यवस्था छ । पानीको स्रोतको लागी इनारको ब्यवस्था गरीएको छ र साथै पाइपलाइनको पनि ब्यवस्था छ ।

९) विद्यालयको आर्थिक पक्ष :

आर्थिक पक्षले कुनै पनि संस्था सुचारु रूपले सञ्चालन गर्नमा ठूलो भावि कार्य योजना तथा उद्देश्य बनाउन तथा त्यसको कार्यान्वयन गर्नको लागी उक्त संस्थाको आर्थिक पक्ष सफल हुनु अपरीहार्य हुन्छ । यस विद्यालयको आर्थिक वर्ष २०६७ र ६८ को आय व्यय बजेट विवरण तल उल्लेखित उल्लेखित गरीएको छ ।

बाल सृजना बोर्डिङ स्कूल गोलदुंगा काठमाण्डौको २०६६ र ६७ को आय व्यय विवरण

Income			Expenditure		
C.N	Particular	Amount	C.N	Particular	Amount
1	Admission + Annual Fee	243885	1	Salary + Allowance	811808
2	Monthly fee	724815	2	Teaching Material	5253
3	Transport fee		3	Maintenance	8445
4	Exam fee	58600	4	Stationary	46750
5			5	Rent	72000
				Other All Expenses	80282
		1027300			1024538

१०) विद्यालय सामुदाय विचको सम्बन्ध :

जुनसुकै विद्यालय सफलतापूर्वक सञ्चालन गर्नका लागी त्यहाका स्थानिय समुदाय संग राम्रो सम्बन्ध हुनु जरुरी देखिन्छ । विद्यालयमा विभिन्न सामुदायका बालबालिकाहरु अध्ययनका लागि आउने गर्दछन् । जस्को फलश्वरुप विद्यालयमा सामुदायको प्रतक्ष प्रभाव परेको हुन्छ । विद्यालयका साभ्ना उद्देश्यहरु पुरा गर्न कयौं जटिल बाधा व्यवधानको सामना गर्नुपर्छ र यस्तो समस्याहरु संग मुकाविला गरी उचित निकास दिन विद्यालयको यक्तो प्रयासले मात्र सम्भव हुन सक्दैन ।

यस बाल सृजाना बोर्डिङ स्कूलमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरु प्राय निम्न वर्गका हुनाले उनिहरुका अभिभावकले विद्यालय प्रति कमै चासो देखाइएको पाइयो । अभिभावक हरु घर धन्दा र जिविको पार्जनमा व्यस्त हुने कारणले विद्यालयका कार्यक्रममा कम चासो दिने गरेको पाइयो । यस कारणले गर्दा शिक्षक हरुले चाहेर पनि उपलब्धी लिन ल सकेको पाइयो ।

११) विद्यालयको सफल तथा दुर्बल पक्षहरु :

(क) सफल पक्षहरु

- १) विद्यालयको वातावरण शान्त छ ।
- २) विद्यालयको राम्रो अनुसाशन कायम छ ।
- ३) विद्यालयको व्यवस्थापन पक्ष धेरै राम्रो छ ।
- ४) विद्यालयमा प्रयाप्त शिक्षक तथा कर्मचारीहरु देखिन्छन् ।

- ५) विद्यालयका कक्षा कोठामा सम्पूर्ण भौतिक सुविधा छ ।
- ६) विद्यालयमा अतिरिक्त क्रियाकलापलाई धेरै महत्व दिइएको छ ।
- ७) विद्यार्थीको प्रगतिदर हरेक वर्ष राम्रो हुदै गएको छ ।
- ८) विद्यालयमा डाइरेक्टर, प्रधानाध्यपक, शिक्षकहरु, विद्यार्थीहरु र कर्मचारीहरु बिचको

संबन्ध

सुमधुर रहेको छ ।

- ९) विद्यालयका पठनपाठन गुणस्तर यूक्त देखिन्छन् ।
- १०) समय समयमा स्टाफ बैठक बस्ने गरेको छ ।
- ११) विद्यालयको वार्षिक क्यालेन्डरको व्यवस्था हुनु ।

(ख) दुर्बल पक्षहरु

- १) अभिभावकको सहभागीताको कमी छ ।
- २) विद्यालय भवन रहेको जग्गा विद्यालयको नाममा छैन ।
- ३) विद्यालयमा पर्याप्त खेलमैदानको व्यवस्था छैन ।
- ४) प्रयाप्त खेल कुद सामग्री छैन ।

१२) निष्कर्ष :

यस विद्यालयमा शिक्षा प्रेमि, डाइरेक्टर, प्र.अ. शिक्षकको अथक प्रयासले विद्यालय आज यो स्थितिमा आइपुगेको छ । विद्यालयको निजि भवन र खेलमैदान नभएको कारण यसको व्यवस्था तर्फ ध्यान दिनु जरुरी देखिन्छ । विद्यालयको भौतिक तथा शैक्षिक सुधारको जिम्मेवारी व्यवस्थापन समिती बढी सक्रिय र सशक्त हुनु पर्ने खाचो महसुस गरीएको छ । विद्यालयको विकासको लागी शिक्षक हरूले मात्र गरेर केहि न हुने भएकाले अभिभावक हरु पनि सकृय हुन जरुरी छ ।

१३) सुभावहरु :

- अभिभावक हरूलाई पनि हकृय बनाउनु पर्छ ।
- विद्यालयको निजि जग्गा तथा भवन निर्माण गरीनु पर्दछ ।
- हालको लागी खेल मैदान बिस्तार तर्फ पाइला चाल्नु आवश्यक देखिन्छ ।
- क्यन्टिनको बेवस्था भए पनि यसमा अझ सुधारको आवश्यकता देखिन्छ ।
- शिक्षकहरुलाई दैनिक पाठयोजना बनाउनु, विद्यार्थी केन्द्रित शिक्षणविधिको बढी प्रयोग गर्न प्रोत्साहित गरीनु पर्छ ।
- पुस्तकालयको व्यवस्था गरिनु पर्दछ ।
- कक्षा कोठा व्यवस्थित हुनु पर्छ ।

भाग २
गहन अध्ययन (In Depth Study)
गुणस्तरीय शिक्षा तथा अतिरिक्त क्रियाकलाममा बाल सृजना बोर्डिङ स्कूल गोलढुंगाको
एक विश्लेषणात्मक अध्ययन

१ परिचय (Introduction)

मानवीय जीवनमा शिक्षा अत्यन्त महत्वपूर्ण र आधारभूत प्राथमिक आवश्यकता हो । सभ्य समाजको निर्माण र असल मानव जीवनको पूर्णतामा शिक्षाकै अहम भूमिका रहेको हुन्छ । कुनै पनि देशको भौतिक विकास गर्ने सबैभन्दा पहिले मानव विकास हुन जरुरी छ । मानसिक विकास वाट भौतिक विकासको पूर्वाधार तयार हुन्छ जुन शिक्षाले नै मानिसको बानी व्यवहार आचरण विचार आदिमा परिवर्तन ल्याउँछ । त्यसैले देशको आवश्यकता अनुरूप समयले माग गरेको जनशक्ती उत्पादन गर्नु शिक्षाको प्रमुख उद्देश्य, लक्ष्य हो, जसले व्यक्तिमा भएको पुरातन सोच, विचार, आचरण, परिवर्तन गराएर निष्ठावान, राष्ट्रसेवक, विकासवादी, विवेकशील हुने गुणहरुको विकास गराउँछ ।

संकुचित अर्थमा शिक्षा भन्नाले कक्षा कोठाभित्र विद्यार्थीहरु राखेर शिक्षकले निश्चित र विधार्थित समयावधीमा शिक्षण गर्नु हो । जुन औपचाकिक शिक्षाको परिभाषा भित्र पर्दछ । तर समयको गतिशिल प्रवाहसँगै शिक्षाको अर्थमा पनि व्यापक परिवर्तन आइसकेको छ । विद्यार्थीको स्वभाव, रुची, क्षमता र आवश्यकता सहसुस गरी समय र परिस्थितिसँगै समायोजन हुन सक्ने मानवीय व्यवहारमा आमुल परिवर्त ल्याउनु नै वास्तविक अर्थमा शिक्षाको काम हो । यसमा सिकने र सिकाउने कुरामा कहिल्यै कुनै बन्देज लागू हुदैन ।

जुनसुकै क्षेत्रबाट संचालित भएका विद्यालय भएता पनि विद्यालयको मुख्य उद्देश्य बालबालिकाको भविष्यसँग गाँसिएको हुन्छ । प्रत्येक बालबालिकाको अन्तरनिहित प्रतिभालाई प्रस्फुटन गराई उच्चतम बौद्धिक विकास हुनुपर्दछ । यसको लागि विद्यालय प्रमुखको अहम् भूमिका हुनु जरुरी छ । कुनै पनि शैक्षिक वातावरण समय अनकुल नभएमा शिक्षामा गुणस्तरीयता आउन सक्दैन र त्यस्तो संस्थाले सक्षम जनशक्ति पनि उत्पादन गर्न सक्दैन । शिक्षा दिने शैक्षिक वातावरणमा स्वच्छता ल्याई गुणस्तरीय शिक्षाका लागि विद्यालय प्रमुखले जिम्मेवारी पूर्ण र सक्षमताका साथ जिम्मेवारी वहन गरी पाठ्यक्रमले तोकेका ज्ञानका कुरालाई बढी प्रभावकारी

ढंगबाट प्रवाह गर्ने उद्देश्य हासिल गर्नु विद्यालयको शैक्षिक वातावरण स्वच्छ बनाई राख्नु र देखिएका समस्याहरू समाधान गर्ने कार्य नै महत्वपूर्ण देखिन्छ ।

नयाँ व्यवस्थापनको जिम्मेवारी सुरुवातको संगसगै पठनपाठनका साथसाथै अतिरिक्त क्रियाकलापमा पनि त्यत्तिकै जोड दिइएको छ । कुनै पनि व्यक्तित्व विकासका लागि किताबी मात्र नभएर व्यवहारिक ज्ञान पनि त्यत्तिकै अपरिहार्य हुन्छ । यसै कुरालाई मनन गरेर यस स्कूलमा अतिरिक्त क्रियाकलापको लागि विद्यार्थीहरूलाई विभिन्न तालिम दिइएको छ ।

यसका साथै हरेक विहान गरिने प्रार्थना आफ्नो लेख, कविता, कथा, चुटकिला आदि सुनाउने मौका विद्यार्थीलाई दिइन्छ । यस कार्यक्रमले पनि विद्यार्थीको बोल्ने क्षमता र प्रतिभा अरुको समक्ष राख्ने मौका प्रदान गर्दछ । विद्यार्थीको व्यक्तित्व विकासमा यस्ता कार्यक्रमले पनि सघाइरहेको हुन्छ ।

यहाँ साना नानीहरूलाई, बाल गीत, नृत्यका साथै चित्रकला पनि सिकाइन्छ र पूर्व प्राथमिकका विद्यार्थीहरूलाई छट्टै खेलकुद प्रतियोगीता गराई पुरस्कार पनि दिइन्छ । जसबाट हरेक विद्यार्थीलाई शुरु देखिनै व्यवहारिक ज्ञान पाउने अवसर प्राप्त हुन्छ ।

यस विद्यालयमा कक्षा शिशु देखि ५ सम्मका विद्यार्थीलाई चार हाउसहरूमा (रातो, निलो, हरियो र पहेलो) विभाजित गरीएको छ । विद्यार्थीको उमेर संगै विभिन्न तहका खेलकुद र अन्य अतिरिक्त क्रियाकलापका -चित्रकला, प्रतिभा प्रदर्शन, निबन्ध, हिज्जे, हाजिर जवाफ, हस्तलेखन, वादविवाद प्रतियोगीताहरू गराइन्छ र पुरस्कार पनि प्रदान गरीन्छ, जसबाट विद्यार्थीहरूको क्षमताको मूल्याङ्कन हुन्छ ।

विद्यार्थीको आ-आफ्नै रुचि तथा शौक हुन्छ । हरेक विद्यार्थी कुनै न कुनै प्रतिभाका धनि हुन्छ । यहि प्रतिभा उजागर गरी सबैको सामु प्रस्तुत गराउन तथा उत्कृष्ट प्रतिभा पुरस्कृत गर्न यस विद्यालयले बाल दिवसको अवसरमा **Talent Show** को योजना गर्दछ ।

हरेक वर्ष फागुन महिनामा यस बाल सृजना बोर्डिङ स्कूलले अभिभावक दिवश को आयोजना गर्दछ । दिवश निकै रमाईलो तथा भव्यताका साथ हाल सम्म आफ्नै मनाइदै आइरहेको छ ।

२. समस्याको पहिचान र विश्लेषण :

यस बाल सृजना बोर्डिङ स्कूलमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरु प्राय निम्न वर्गका हुनाले उनिहरुका अभिभावकले विद्यालय प्रति कमै चासो देखाइएको पाइयो । अभिभावक हरु घर धन्दा र जिविको पार्जनमा व्यस्त हुने कारणले विद्यालयका कार्यक्रममा कम चासो दिने गरेको पाइयो । यस कारणले गर्दा शिक्षक हरुले चाहेर पनि उपलब्धी लिन न सकेको पाइयो । त्यस कारण अहिलेको अवस्थामा विद्यालय गन्तव्यमा पुग्न संभव छैन ।

३. अध्ययनको उद्देश्यहरु :

- क) यस विद्यालयले अभिभावक हरुलाई सक्रिय पार्न न सक्नुको कारण पत्ता लगाउनु ।
- ख) यस कारणले विद्यार्थीमा पर्ने असर पत्ता लगाउनु ।
- ग) विद्यार्थीको मानसिक विकाशका आधारभुत तत्व प्रदान गर्न खोज्नु ।

४. महत्व :

विद्यालयमा विद्यार्थीको चौतर्फी विकाशको लागी स्तरिय पढाई मात्र भएर पुग्दैन यसका लागि अभिभावक हरुको सक्रिय सहभागीताको पनि आवश्यकता पर्दछ । यस्तो सक्रिय सहभागीता गराउन सो सम्बन्धी शिक्षक अभिभावक हरुलाई विविध जानकारी पनि हुन पर्दछ । एउटा विद्यार्थीको चौतर्फी विकासका लागि शिक्षक हरुको साथसाथै अभिभावक हरुले पनि प्रयाप्त समय र शैक्षिक वातावरण दिनु पर्छ ।

५. अध्ययन विधि :

यस विद्यालयमा अभिभावक हरुलाई सक्रिय गर्न नसकिएको बारेमा विश्लेषण गर्न निम्न विधिहरु प्रयोग गरेको छु ।

क) प्रत्यक्ष अवलोकन

ख) विद्यालयमा कार्यरत प्रशासन तथा शिक्षक, शिक्षिका, कर्मचारी र विद्यार्थीसंगको छलफल
सुझाव :

यस बाल सृजना बोर्डिङ्ग स्कूलमा अध्ययन गर्ने क्रममा मैले विद्यालय भित्र विद्यार्थीहरूको शारीरिकर मानसिक विकास हुने अतिरिक्त क्रियाकलापहरू, बढी भएको पाएको छु । जुन विद्यार्थीको वृद्धि विकासमा निकै टेवा पुऱ्यादछ । साथै अभिभावक हरूलाई पनि सक्रिय गर्न सके अझ सुन माथी सुगन्ध हुने छ । यसबाट विद्यार्थीहरूले घरमा पनि शैक्षक वातावरण पाउन सक्नेछ । साथै विद्यार्थीको चौतर्फी विकास लागि बौद्धिक विकास गर्न पनि आवश्यक हुन्छ । जसका लागी थप तालिम गोष्ठी आदि लाई समावेश गर्नु पर्दछ ।

उपसंहार

बाल सृजना बोर्डिङ्ग स्कूलमा धेरै कुराको सुविधा भए अनुरूप विद्यार्थी संख्या पनि त्यस अनुरूप नै छ । तर विद्यार्थी चाप बढ्दै गएर मात्र पुग्दैन शैक्षिक स्तर पनि बढ्दै जानु पर्दछ यस्का लागी विद्यालयको कार्यक्रममा केही थप गर्न सके यो विद्यालय चाँडै एउटा उत्कृष्ट नमूना विद्यालय बन्न सक्ने देखिन्छ ।